
Klarspråk som universitetsfag

SPRÅKSPALTEN

JOHAN TØNNESSON

johan.tonnesson@iln.uio.no

Johan Tønnesson er professor i sakprosaforskning ved Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Klarspråk er et viktig satsingsområde for det offentlige, ikke minst i helsetjenesten. Høsten 2025 åpnet en ny videreutdanning i klarspråk ved Universitetet i Oslo.

Hva er egentlig klarspråk? Da Espen Rostrup Nakstad mottok en klarspråkspris tidlig i pandemien, forklarte han sin atferd med at han snakket slik han pleier å gjøre med sine pasienter. Ved siden av å utstråle en kombinasjon av vennlighet og autoritet, var Nakstad god til å lese situasjoner, slik det heter på fotballspråket. På samme måte som fotballspillere er forskjellige, er pasienter, politikere og godtfolk ulike.

Klarspråk er ingen universell oppskrift på lettfattelig skrift eller tale, men noe vi praktiserer når vi ønsker å nå frem til samtalepartnere eller et større publikum (1, 2). Her viste Nakstad seg som en mester.

Satsing på klarspråk

Det siste tiåret har klarspråk blitt et innsatsområde i offentlig virksomhet, ja, til dels også i private virksomheter verden over. USA fikk sin egen *Plain Language Act* i 2010 (3). Norge fikk en klarspråkparagraf i Språkloven i 2022, der det heter at «offentlege organ skal kommunisere på eit klart og korrekt språk som er tilpassa målgruppa» (4). I 2025 ble det slått fast at paragrafen også gjelder intern kommunikasjon i det offentlige, inkludert ved intern og ekstern kommunikasjon i helsevesenet (5).

Den internasjonale klarspråkdefinisjonen er slik: Klarspråk innebærer at folk finner det de trenger, forstår det de finner og klarer å bruke det de finner til å gjøre det de skal (6). Ifølge Store norske leksikon innebærer klarspråk også at folk skal kunne *vurdere* det de finner og gjøre sin stemme hørt når det trengs (7). Dette gjelder ikke minst i kommunikasjon om helse og sykdom, både mellom leger og pasienter, pårørende og allmennhet, leger imellom og mellom helsemyndigheter og befolkningen. Ledende medisinskvitenskapelige tidsskrifter publiserer nå et kortfattet *Plain Language Summary* sammen med originalartiklene.

Hvordan fremme klarspråk?

Høsten 2025 etablerte Universitetet i Oslo en ny videreutdanning i klarspråk (8). Studiet gir 30 studiepoeng og går over to semestre. For tiden deltar 25 yrkesaktive studenter, hvorav to med bakgrunn i helsevesenet. Alle har erfaring med hva manglende klarspråk kan føre til, og ideer om hva som kan gjøres.

Studiet er delt inn i fire temaer. *Hva er klarspråk* dreier seg om skriftlig og muntlig språk så vel som multimodal kommunikasjon, det vil si kommunikasjon med bruk av typografi, bilder, tabeller og nettsidearkitektur. I kursbeskrivelsen om *Klarspråk som sosial handling* heter det at «tekster beskriver ikke bare verden, de *skaper* den». Tekster må forstås i lys av sin kontekst. Tredje tema er *Klarspråk som språknorm*, med vekt både på språklig korrekt språk og et kritisk blikk på etablerte språkvettregler. I det avsluttende temaet *Klarspråk som demokratisk verktøy* diskuteres forvaltningsterminologi, dokumentanalyse, digitale løsninger og kunstig intelligens.

De fleste av studentoppgavene skal dreie seg om problemer, muligheter og planer på egen arbeidsplass. Slik vil studentenes arbeidsgivere forhåpentligvis få nytte av studiet.

LITTERATUR

1. Tønnesson JL. Ti teser om klart språk. *Michael* 2021; 18 (Suppl 26): 14–25.
2. Tønnesson J. Klarspråk for leger. *Tidsskr Nor Legeforen* 2021; 141. doi: 10.4045/tidsskr.21.0654. [CrossRef]
3. The United States Congress. Public Law 111 - 274 - Plain Writing Act of 2010. <https://www.govinfo.gov/app/details/PLAW-111publ274> Lest 11.10.2025.
4. Kultur- og likestillingsdepartementet. Lov om språk (Språklova). LOV-2021-05-21-42, §9. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42> Lest 11.10.2025.
5. Kultur- og likestillingsdepartementet. Lov om endringer i lov om språk (språklova). <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2025-06-20-97> Lest

11.10.2025.

6. Språkrådet. Kort om klarspråk.

<https://sprakradet.no/klarsprak/kunnskap-om-klarsprak/kort-om-klarsprak>
Lest 11.10.2025.

7. Tønnesson J. Klarspråk. Store norske leksikon.

<https://snl.no/klarspr%C3%A5k> Lest 11.10.2025.

8. Universitetet i Oslo. Videreutdanning i klarspråk – KLAR VU.

<https://www.uio.no/studier/emner/hf/iln/KLAR4000V/klar-vu-beskrivelse-og-undervisningsplan-24.02.25.pdf> Lest 11.10.2025.

Publisert: 10. februar 2026. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.25.0658

Mottatt 30.10.2025, godkjent 8.1.2026.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 2. juli 2026.